

בס"ד. שיחת ש"פ מטות-מסעי, מבה"ח מנחם-אב, ה'תשי"ג.

בלתי מוגה

א. כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה אלה מסעי.

* * *

ב. ידועה השאלה¹: כיצד אפשר להיות מציאות של רע בעולם, הרי שורש כל המציאות הוא מקדושה, וכמ"ש הרמב"ם² ש"כל הנמצאים כו' לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו", וא"כ, כיצד נעשית המציאות של רע?

והתירוץ על זה — שהתהוות הרע היא ע"י "שינוי הצירופים". דהנה, התהוות כל הנבראים היא ע"י אותיות, כמ"ש³ "בעשרה מאמרות נברא העולם", וכמבואר בארוכה בשער היחוד והאמונה⁴ אופן המשכת החיות לכל הנבראים מעשרה מאמרות בהשתלשלות המדרגות ע"י צירופים וחילופי אותיות, חילופים דחילופים ותמורות דתמורות כו', ועד שע"יז נעשה גם מציאות של רע.

ונמצא, שהאמת היא שכל מציאות, גם מציאות שנראית כרע, היא — אותיות דקדושה, אלא שזהו כפי שהאותיות נשתלשלו וירדו בצירופים אחרים.

וזהו גם תוכן מארז"ל⁵ "שטן ופנינה לשם שמים נתכוונו", היינו, שגם ה"שטן" כפי שהוא בשרשו הו"ע של קדושה, אלא בירידתו למטה, ע"י השתלשלות האותיות, נעשה הענין ד"נתן עיניו בבית המקדש הראשון והחריבו"⁶.

— ישנם כאלה שרואים בעיני בשר כיצד גם מציאות הרע היא קדושה, וישנם כאלה שעכ"פ מבינים את זה בשכלם, וישנם כאלה שאפילו בשכלם אינם מבינים ענין זה, כי, מצד הרוח שטות שנכנס בהם (כמאמר רז"ל⁷ "אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות")

(1) ראה גם אוה"ת בראשית (כרך ג) (5) ב"ב טז, א.
 (2) ריש הלי' יסוה"ת. סב, רע"א.
 (3) אבות רפ"ה.
 (4) פ"א, פ"ז, פי"ב.
 (5) סוכה נב, סע"א. וראה לקו"ת חוקת
 (6) סב, רע"א.
 (7) סוטה ג, רע"א.

אינם שייכים לשכל. אבל צריכים לידע את האמת, שהמציאות של כל דבר, גם של רע, היא קדושה, כי, חוץ לקדושה אין שום מציאות, ואילו ההעלם וההסתר של הרע, היינו מה שנראה כדבר רע — אין לו שום מציאות, ואינו אלא העדר, ושרשו מ"העדר הרצון" שלמעלה⁸.

וכיון שה"מציאות" שברע היא קדושה, לכן, גם העבודה עם הרע צריכה להיות באופן שמנצלים את הרע גופא בשביל קדושה, שכן, הא גופא שאפשר לנצל אותו לקדושה, זהו מציאותו האמיתית וכוונת בריאתו.

ג. ויובן ענין זה באופן מוחשי יותר — ממה שחידשו לאחרונה בחכמת מלאכת הדפוס⁹.

ובהקדם מאמר הבעש"ט¹⁰ שכל דבר שיהודי רואה או שומע הרי זו הוראה בעבודת ה', ומזה מובן שגם הענין שנתחדש במלאכת הדפוס מהוה הוראה בעבודת ה'.

והדגשה יתירה בנוגע למלאכת הדפוס, שנוסף לכך שכל דבר שרשו מקדושה כנ"ל, הרי במלאכת הדפוס מצינו זה להדיא — בנוגע לה"צייץ", שהי' באופן ד"פתוחי חותם"¹¹, שזוהי כללות היסוד דחכמת מלאכת הדפוס.

ובכן:

בעבר היו מצרפים את האותיות באופן כזה שלאחרי סידור האותיות בצירוף מסויים, לא היו יכולים לשנות את צירופי האותיות באופן אחר, ואם נפלו טעויות בסידור צירופי האותיות, שנצטרפו באופן בלתי-רצוי, לא הי' אפשר להשתמש עמהם עוד, והיו צריכים לאבדם. וענינו בעבודה — שכאשר ישנם צירופי אותיות בענינים של לעו"ז, אזי העצה היחידה היא "שבירתם זוהי תקנתם"¹².

אבל לאחרונה חידשו — שאין צריכים לאבד את האותיות, אלא יכולים לקחת את אותם האותיות ולשנותם לצירופים אחרים. וחידוש זה מהווה הוראה בעבודת ה' בנוגע לאופן ברור הרע — שיש

(10) ראה כתר שם טוב בהוספות סרכ"ג ואילך. וש"נ (נעתק ב"היום יום" ט אייר).

(11) תצוה כח, לו.

(12) ע"ד כלים רפ"ב.

(8) ראה סה"ש תורת שלום ע' 134 ואילך.
(9) כנראה הכוונה להחידוש במלאכת הדפוס שנתחדש באותה תקופה הנקרא בשם ("Cold-Type", "Phototypesetting") "פוטור-טייפסעטינג", "קאָלד-טייפ".

אפשרות להפוך את הצירופים דלעו"ז לצירופים של קדושה, ולעשות מהרע עצמו — טוב.

ד. ובפרטיות יותר:

כ"ק מו"ח אדמו"ר מביא באחד ממאמריו¹³ בשם הבעש"ט, שבג' האותיות הצ"ר יש ששה צירופים (כמ"ש בספר יצירה¹⁴ ג' אותיות בונות ששה בתים), "ג' עיקרים (היינו שיש להם פירוש גם בנגלה) וג' מסתעפים" (היינו שהם צירופים בנסתר), והעיקרים הם: הצ"ר רצ"ה וצה"ר.

ומבאר שם, ש"ע"י האותיות התורה ותפלה שהו"ע בא אל התבה .. לערנען מיט אַ חיות און דאָוונען מיט אַ חיות, דהחיות מורה על פנימיות הרצון שהו"ע רצ"ה, הנה עי"ז נעשה צה"ר לתבה, דבכח זה מהפכים את הצ"ר הצורר ר"ל לצהר, וע"ד דכתיב¹⁵ ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע, דלא זו בלבד שיפטר מן הצרה אלא עוד זאת כי וממנה יושע, דמן הצרה היא תצא לו עוד ישועה".

וענינו בעבודה — כמ"ש באגרת הקודש¹⁶ בשם הבעש"ט, דכאשר עומד לנגדו "עו"ג המדבר ומבלבלו בתפלתו .. עצה היעוצה .. מענין זה עצמו כשישים אל לבו ויתבונן ענין ירידת השכינה כביכול ותרד פלאים להתלבש ניצוץ מהארתה¹⁷ .. בבחי' גלות .. בדבור עו"ג זה המדבר דברים המבלבלים עבודת ה' היא כוונת התפלה .. שע"ז מתעורר האדם להתפלל יותר בכוונה מעומקא דלבא".

ונמצא, שבעבודה זו נעשה בירור הרע באופן שהאדם מנצל את הרע גופא לעבודתו יתברך, שע"ז נעשה מה"צרה" עצמה — "צהר". ולהעיר:

בנוגע לדברים גשמיים בכלל, מפורש גם בנגלה דתורה שצריך לנצלם לקדושה, שהרי מקרא מלא דיבר הכתוב¹⁸ "בכל דרכיך דעהו", וכפי שהאריך הרמב"ם¹⁹ (והאריך בזה גם הבית יוסף בשולחן ערוך שלו²⁰ ע"ד אריכות לשון הרמב"ם, אף שבדרך כלל אינו מעתיק אריכות

17) ובפרט ששורש הניצוץ הוא גבוה גבוה ביותר, שלכן הוא יורד למטה מטה ביותר.

18) משלי ג, ו.

19) הל' דעות ספ"ג.

20) אור"ח סרל"א.

13) ד"ה מה טובו תרפ"ט פ"ב (סה"מ קונטרסים ח"א מח, ב. תרפ"ט ע' 204 ואילך. רש"ג).

14) פ"ד מ"ב (בקצת דפוסים — מט"ז).

15) ירמ' ל, ז.

16) סכ"ה (קמא, א).

לשון הרמב"ם) כיצד יש לנצל בעבודת ה' את כל הענינים הגשמיים, כמו אכילה שתי' וכו' (כפי שמפרט שם בפרטיות).

אמנם, כל זה הוא רק בדברי הרשות. ואילו הבעש"ט חידש, שגם עניני איסור, ענינים של רע, צריכים לנצל לעבודת ה', וכאשר מנצלים גם את המנגד עבור עניני קדושה, אזי "ממנה — מהצרה עצמה — יושע".

ה. וע"פ האמור שהעבודה צריכה להיות באופן ש"בכל דרכיך דעהו", וכאמור, שכל דבר שיהודי רואה, אפילו פעם אחת, מהוה הוראה בעבודה — יש לנצל את החידוש במלאכת הדפוס כדי ללמוד הוראה בעבודת ה', שאין לאבד את צירופי האותיות דלעו"ז, כי האותיות עצמן הם קדושה, וצריכים רק לשנות את הצירופים.

יש להוסיף, שענין זה נוגע במיוחד לאלה שהזמינו להם מלמעלה שמלאכתם היא מלאכת הדפוס — דכיון שהם רואים ענין זה בתמידות, הרי אליהם מכוונת הוראה זו ביותר.

— בעבר היו כותבים "הבחור-הזעזער העוסק במלאכת הקודש". גם אם העוסק במלאכה זו הי' יהודי זקן, היו קוראים אותו "בחור-הזעזער", כי היו בוחרים אותו, וגם הי' צריך להיות בעל-כח (כבחור) לעסוק במלאכת הקודש.

ואכן, אופן הנ"ל בבירור הרע הוא מלאכת הקודש²¹.

* * *

ו. בפרשת השבוע לומדים אודות המסעות — "אלה מסעי בני ישראל גו'²² — "מסעי" דייקא, לשון נסיעה, ולא לשון הליכה.

יש לבאר ההפרש בין הילוך לנסיעה:

הילוך — מורה על הליכה בדרך הרגיל, ממדריגה למדריגה. הוא הגיע אמנם למקום חדש, אבל גם המקום החדש יש לו עדיין איזה שייכות למקום הראשון; אבל נסיעה פירושה — העתקה למקום חדש לגמרי, היינו, שצריך להסיע ולהעתיק את עצמו לגמרי מהמקום הקודם למקום חדש, והעתקה זו נקראת בשם נסיעה.

וזהו גם מ"ש²³ "ויסע משה את ישראל מים סוף", לשון נסיעה

(23) בשלח טו, כב.

(21) חסר סיום השיחה (המו"ז).

(22) ר"פ מסעי.

דייקא — לפי שבנ"י היו עסוקים בביזת הים, והי' צורך לנתק אותם ממש כדי שיסעו הלאה²⁴.

וכמו"כ מצינו בתלמוד ירושלמי²⁵ הלשון "הסיע דעתו", שפירושו²⁶ כמו הלשון "הסיע דעתו" שבתלמוד בבלי — כי, "היסח הדעת" הוא כשהאדם עוקר ומנתק את דעתו ומחשבתו לענין אחר לגמרי.

וכמו דין היסח הדעת גבי תפילין, ש"אינו נקרא היסח הדעת אלא כשעומד בשחוק או קלות ראש .. אבל כשעומד ביראה ומתעסק בצרכיו .. ואין דעתו על התפילין ממש, אין זה נקרא היסח הדעת"²⁷,

— שהרי בדורות שעברו היו הולכים בתפילין כל היום²⁸, ואי אפשר שתהי' דעתו על התפילין ממש במשך כל היום. וגם בימינו הרי מתפללים ולומדים תורה בתפילין, ואי אפשר שבשעת התפלה והלימוד תהי' דעתו על התפילין ממש (וע"ד המבואר בתניא²⁹ שהכוונה לשמה צריכה להיות רק "קודם שיתחיל ללמוד", כי בשעת הלימוד עצמו צריך להיות שקוע בהלימוד גופא, ולא ככוונה לשמה), ומ"מ, אין זה נקרא היסח הדעת מתפילין —

כי, "היסח הדעת" פירושו שעוקר מחשבתו לגמרי מהתפילין שענינם "שעבוד המוח והלב"³⁰, שזהו דוקא "כשעומד בשחוק או קלות ראש", הי"פ שעבוד המוח והלב.

וכיון ש"היסח הדעת" הוא עקירת הדעת לענין הפכי דוקא — לכן נקרא בירושלמי בשם "הסיע דעתו", מלשון נסיעה, המורה על העקירה ממקומו הקודם³¹.

ז. והנה, זמן הגלות נקרא בשם נסיעה, כפי שמצינו הלשון גבי גלות השכינה: "עשרה מסעות נסעה שכינה"³² — לפי שזמן הגלות לגבי זמן הבית הוא ריחוק הערך לגמרי, עד שהוא כמו ענין הפכי ממש:

מהענינים המיוחדים בזמן שבית המקדש הי' קיים — שבקודש הקדשים הי' הארון, עליו אמרו³³ "מקום ארון אינו מן המדה", שהם

24) ראה תנחומא (באבער) בשלח טז.

29) פמ"א (נח, ב).

הובא בפרש"י עה"פ.

30) ראה שו"ע אדה"ז שם סכ"ה ס"א.

25) ברכות ספ"ו. פ"ז ה"ד. ועוד.

31) כללות סעיף זה — נדפס בלקו"ש

26) פני משה שם.

חכ"ג ע' 226.

27) שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס כח.

32) ר"ה לא, א.

28) ראה רמב"ם הל' תפילין פ"ד הכ"ה.

33) יומא כא, סע"א. וש"נ.

שני הפכים בנושא אחד, שהאפשרות לכך היא רק מצד הענין ד"נמנע הנמנעות" דוקא³⁴.

דהנה, ישנו האור האלקי המלוכב בטבע, בדברים גשמיים, ויש בחינת האלקות שלמעלה מהתהוות, אבל למעלה יותר הוא הענין ד"נמנע הנמנעות" — שעל זה אמרו אפילו חוקרי ישראל ש"יש לנמנעות טבע קיים", אלא שבקבלה וחסידות מכואר שאינו כן, אלא עצמותו יתברך הוא "נמנע הנמנעות". וענין זה הי' בגילוי בקדשי הקדשים.

וזהו גם מ"ש³⁵ "והתפללו אליך דרך ארצם", ש"העומד בחוץ לארץ יחזיר פניו כנגד ארץ ישראל .. עומד בא"י יחזיר פניו כנגד ירושלים .. עומד בירושלים יחזיר פניו למקדש .. עומד אחורי המקדש .. יחזיר פניו .. כנגד בית קדשי הקדשים"³⁶ — שקודש הקדשים הוא השער, "זה שער השמים"³⁷, שדרכו עוברות כל התפלות, כולל גם התפלות על צרכים גשמיים — כי, מצד הענין ד"נמנע הנמנעות", אפשר להיות החיבור בין גשמיות ורוחניות.

והענין בזה — שבקודש הקדשים הי' גילוי העצמות כמו שהוא, כפי שהקב"ה הוא בעצמותו ממש.

ולהעיר, שאע"פ שאסור לראות את המלך כשהוא ערום³⁸, הרי האיסור הוא רק על הרואה את המלך, דאסור לאיש זר לראות את המלך אלא ע"י לבושים דוקא, אבל לגבי המלך עצמו, הרי יש אצלו מעמד ומצב כפי שהוא ערום — וזוהי דרגת גילוי האלקות שבקודש הקדשים.

וכידוע בענין היחודים העליונים — שהם ענינים נעלים ביותר, ולכן גם למטה הוא ענין נעלה³⁹ (אלא שישנם אופנים שהיחוד העליון אינו יכול להתגלות למטה, ש"לכן נאסרו כל העריות שלא לעשות כדוגמת היחוד שבאצילות למטה, כי הרי למטה אי אפשר להעשות היחוד הזה כו"⁴⁰) — שעיקר ענין היחוד הוא בבית-המקדש⁴¹ בהיכל קודש הקדשים⁴², ששם הוא המשכת העצמות ממש.

34) ראה שו"ת הרשב"א ח"א סתי"ח. (40) סהמ"צ להצ"צ מצות ערות אשתו (דרמ"צ ל, א).

41) ולהעיר שבביהמ"ק לא נראה זכוב סה"מ תרע"ח ע' תיט ואילך.

35) מלכיס-א ח, מת.

36) שו"ע אדה"ז שם ר"ס צד.

37) ויצא כח, יז.

38) סנהדרין כב, א (במשנה).

39) ראה תו"א מג"א צב, ד.

40) ראה אוה"ת במדבר ע' יג. וראה גם תו"מ סה"מ אדר ע' פד.

41) ראה אוה"ת במדבר ע' יג. וראה גם תו"מ סה"מ אדר ע' פד.

אמנם, לאחר חורבן בית המקדש, הרי "עשרה מסעות נסעה שכינה", לשון נסיעה דוקא — לפי שזמן הגלות הוא מצב הפכי לגמרי, מן הקצה אל הקצה:

לא זו בלבד שבזמן הגלות אין הגילוי ד"נמנע הנמנעות", ולא רק שאין גילוי האלקות שלמעלה מהתלבשות בעולם, אלא אין אפילו גם גילוי האלקות המלוכש בטבע, ועד שאפשר לטעות שהטבע מתנהג מעצמו.

ולא זו בלבד שאין רואים בעיני בשר שהכל הוא אלקות, אלא שענין זה אינו מתגלה אפילו בבחינת השגה, עד שאפשר לשכוח על זה לגמרי. וע"ד המבואר⁴³ בענין תקיעת שופר ע"פ משל מן המלך שתעה ונתרחק ביותר עד ששכח שהוא בן מלך, ושכח את השפה המדוברת בחצר המלך, ובמשך הזמן נתרחק יותר ויותר עד ששכח לגמרי לשון בני-אדם, והעצה היחידה היתה לצעוק בקול פשוט! ומצד ריחוק הערך של זמן הגלות לגבי זמן הבית — נקראת הגלות בשם "נסיעה".

ח. וכמו כן נקראת ירידת הנשמה בגוף בלשון "נסיעה" — "נסעה וירדה", לפי שמצב הנשמה בהיותה למטה מלוכשת בגוף הוא באין ערוך כלל לגבי מצבה כפי שהיתה למעלה:

הנשמה למעלה עומדת בביטול לאלקות, כמ"ש⁴⁴ "חי הוי' אלקי ישראל אשר עמדתי לפניו", ואילו בירידתה למטה, הנה לא זו בלבד שאינה עומדת בדרגת הביטול שהיתה עומדת למעלה, אלא עוד זאת, שיכול להיות מעמד ומצב הפכי לגמרי — "נר רשעים ידעך"⁴⁵: "נר" — קאי על הנשמה, כמ"ש⁴⁶ "נר הוי' נשמת אדם", ומצד ענינים שונים יכול להיות שנר הנשמה "ידעך" ויכבה רח"ל, היפך לגמרי מענין הנר והאור.

וע"ד מ"ש כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע⁴⁷ לענין הניצוצות שבג' קליפות הטמאות, שזהו ע"ד הענין ד"חתיכה עצמה נעשה נבילה", והיינו, דעם היות שמצד עצמו הרי זה דבר מותר, חלב כשר, וכן בשר

45) משלי יג, ט. איוב כא, יז. וראה שערי אורה שער החנוכה לה, ב. לז, א.

46) משלי כ, כז.

47) ד"ה ויגדלו הנערים תרס"ה (סה"מ תרס"ה ריש ע' קד).

43) ראה המשך וככה תרל"ז פרק ע (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תקסד ואילך).

44) מלכים-א יז, א. ועוד. וראה גם שיחת

ח"י תמוז ס"ב (לעיל ע' 70). וש"נ.

כשר שנשחט והודח ונמלח כדין, מ"מ, מצד מעשה אנוש ותחבולותיו הרי חתיכת ההיתר עצמה נעשית נבילה. ועד"ז בענין "נר הוי' נשמת אדם", שמצד מעשה אנוש ותחבולותיו יכול להיות מעמד ומצב ד"נר רשעים ידעך".

ט. ועז"נ²² "מוצאיהם למסעיהם גו' ואלה מסעיהם למוצאיהם":

אע"פ שענין הגלות, וענין ירידת הנשמה בגוף, הו"ע של ירידה גדולה ביותר, עד שנקראת בשם "נסיעה" כנ"ל, מ"מ, ישנו הענין ד"מוצאיהם למסעיהם", היינו, ש"מוצאיהם", בחינת האלקות (וכן דהנשמה) שלמעלה מגלות, ישנו גם ב"מסעיהם", בה"מסעות" של הגלות; ובכח זה אפשר להיות העלוי' מ"מסעיהם" — גלות — ל"מוצאיהם", "ואלה מסעיהם למוצאיהם"⁴⁸.

והענין בזה:

בנוגע לזמן הגלות — אמרו רז"ל⁴⁹ "גלו לבבל כו' לאדום שכינה עמהם".

וכן הוא בנוגע לירידת הנשמה בגוף — כידוע פתגם אדמו"ר הזקן⁵⁰ ש"יהודי אינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד מאלקות", שזהו מצד שם מ"ה שבנפש. וזהו שאמרו חז"ל "אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות"⁷, ו"איזהו שוטה המאבד מ"ה שנותנים לו"⁵¹ — שהאפשרות לעבור עבירה היא רק כאשר נאבד ונתעלם שם מ"ה שבנפש.

ומכיון שבכאו"א מישראל ישנו השם מ"ה שבנפש, וגם בזמן הגלות "שכינה עמהם" — לכן יכולה להיות העלוי' מן הגלות, "מסעיהם למוצאיהם".

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "אני מאמין"].

* * *

י. בהמשך להמדובר לעיל להבחורים⁵² שכוונת נסיעתם היא לברו

48) ראה לקו"ת פרשתנו (מסעי) צב, א. שפד (נעתק ב"היום יום" כה תמוז). ועוד.
צג, ד ואילך.
49) ספרי סוף פרשתנו (מסעי). וראה סע"ג. ובכ"מ.
50) שיחת ח"י תמוז — להתלמידים מגילה כט, א.
51) ראה אנ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ד ע' הנוסעים בשליחות המל"ח (לעיל ע' 69 תקמו (נעתק ב"היום יום" כא סיון). שם ע' ואילך).

ולתקן את חלקם בעולם — יש להוסיף, שענין זה שייך לא רק להבחורים, אלא גם לכל אחד ואחד, שבכל מקום שנמצא ובכל מקום שבא אליו, שהוא פרט בה"נסיעה" דירידת נשמתו בגוף, הנה הכוונה בזה היא להאיר את המקום ההוא, ובזה משלימים את כוונת הגלות.

ביאור הענין:

אמרו חז"ל⁵³ "צדקה עשה הקב"ה בישראל שפיזרן לבין האומות", ומבואר בזה, שע"י "שפיזרן לבין האומות" נקל יותר לברר בירורים.

דהנה, ידוע⁵⁴ שכאשר בני ישראל היו בארץ ישראל, בזמן שביהמ"ק הי' קיים, ובפרט בזמן שלמה שהי' איש מנוחה⁵⁵, נעשה בירור הניצוצות שבכל העולם באופן ש"היו נכללים הניצוצות ממילא כנר בפני האבוקה .. לפי שאז הי' אבוקה גדולה עד"מ ע"כ ממילא מתכללים בה הניצוצות" ("שאם האבוקה קטנה אזי נר הסמוך לה יוכלל בה ואם ירחיקוהו מעט לא יתכלל בה מפני שהאבוקה קטנה, אבל אם תהי' האבוקה גדולה אזי אע"פ שיהי' הנר רחוק יהי' מתכלל בה").

אמנם, בנוגע לבירור הניצוצות שצריכים לברר בזמן הזה — הרי מצינו⁵⁶ שאפילו בימי שלמה לא היו יכולים להתברר ניצוצות אלה באופן של מנוחה, שבני ישראל יושבים בארץ ישראל, ובדרך ממילא מתבררים כל הניצוצות כנר בפני האבוקה; וכ"ש וק"ו שאינם יכולים להתברר בדרך ממילא על ידינו, שאין אנו בערך המעמד ומצב דשלמה, ואין אנו בערך המעמד ומצב של הזמנים ההם, הרי בודאי שאי אפשר להיות בירור הניצוצות בדרך ממילא, כאשר יושבים בארץ ישראל.

וכיון שהקב"ה יודע עם מי יש לו עסק ("מיט וועמען ער האָט צוטאָן") — עם דלים ורשים הזקוקים לצדקה — הנה "צדקה עשה הקב"ה בישראל שפיזרן לבין האומות", בכדי שיהי' נקל יותר לברר את כל הניצוצות, כולל גם הניצוצות הנמצאים בלעו"ז, וכנ"ל (ס"ד) שצריכים לברר גם את הניצוץ שנתלבש בעכו"ם המבלבל אדם מתורה ותפלה.

וכמשל המציאה, ש"אי אפשר לחפש אחר אבידה ולמצאה זולת

55) דברי הימים"א כב, ט.

56) ראה המשך תער"ב ח"ב פרק שעד.

53) פסחים פז, ב.

54) ראה תו"א בראשית ו, רע"א. ובכ"מ.

במקום שנאבדה⁵⁷, וכך אי אפשר לברר הניצוצות שנפלו למקום החושך והלעו"ז אלא עי"ז "שפיזון לבין האומות" דוקא.

יא. והנה, כיון שכוונת הגלות, "פיזון לבין האומות", היא בשביל בירור הניצוצות⁵⁴, נמצא, שהעבודה דבירור הניצוצות היא הכנה לביאת המשיח, וע"י כל ניצוץ וניצוץ שמבררים, מקרבים יותר את ביאת המשיח.

וכידוע⁵⁸ שהעבודה דבירור הניצוצות הוא ענין "קיבוץ גליות" ברוחניות,

— קיבוץ גליות בגשמיות אינה העבודה שלנו, כי זוהי עבודתו של משיח, כמ"ש הרמב"ם⁵⁹ "יעמוד מלך כו' הוגה בתורה כו' וילחם מלחמות ה' כו' וקבץ נדחי ישראל", ואין זה מעניננו לחסוך למשיח עבודה ("איינשפאָרן משיחין אַרבעט"), ועוד זאת, שאין זה בכוחנו כלל. וגם אם מישוהו חושב שהדבר הוא בכחו, עליו לדעת שאין זו עבודתו, אלא זוהי עבודתו של משיח. וכיון שמלמעלה אין נותנים לאדם כוחות בחנם, צריך לנצל את כוחותיו לצורך העבודה המוטלת עליו, דהיינו קיבוץ גליות ברוחניות —

וזוהי גם ההכנה לקיבוץ גליות בגשמיות.

ולכן צריכים להתכונן לביאת המשיח ע"י העבודה דבירור הניצוצות, היינו, לנצל כל ענין — אפילו של לעו"ז — בשביל קדושה.

יב. ישנם השואלים על זה שמדברים תמיד שצריכים להתכונן למשיח — ממאמר רז"ל⁶⁰ "ג' באין בהיסח הדעת .. משיח".

— כנראה שהם מחמירים גדולים, ובמילא מחמירים ביותר גם בענין ד"היסח הדעת", שאסור לחשוב על משיח לגמרי, כי המחשבה על משיח וההכנה לביאתו — טוענים הם — מעכבים ח"ו את ביאת המשיח!

אך הענין הוא, שמשיח בא בהיסח הדעת פירושו שההכנה לביאת המשיח היא ע"י עבודה שהיא באופן של היסח הדעת⁶¹, שזהו"ע

(59) הלי' מלכים ספי"א.

(60) סנהדרין צו, א.

(61) ראה גם תניא אגה"ק ס"ד.

(57) לקו"ת ראה לב, סע"ב.

(58) ראה סידור (עם דא"ח) נט, ג ואילך.

סו, ד ואילך.

בירור הניצוצות אפילו בדברים הפכיים — ע"ד שנתבאר לעיל (ס"ו) בפירושו הלשון "היסח הדעת" שהוא עקירת המחשבה לענין הפכי (וכנ"ל שמשום זה נקרא הגלות בשם "נסיעה", כי נסיעה הוא אותו הענין ד"היסח (הדעת)), וזהו גם שמיח בא בהיסח הדעת, היינו, ע"י העבודה דבירור הניצוצות גם בדברים הפכיים.

ובפרטיות יותר — כללות העבודה דבירור דברים גשמיים שהם בגדר "ענינים הפכיים", ואפילו בירור הענינים דלעו"ז שהם הפכיים לגמרי, היינו, בירור הניצוצות שנאבדו בלעו"ז — כנ"ל (ס"י) שבירור הניצוצות הוא כמשל המציאה שצריכים לחפשה במקום שנאבדה — "במדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב וגו'"⁶², כידוע⁶³ ש"עקרב" ענינו קרירות, והוא הבלבול היותר גדול לעבודת התפלה, שלכן "נחש כרוך על עקבו לא יפסיק", "אבל עקרב פוסק"⁶⁴.

וימתק יותר — שגם "מציאה" ו"עקרב" הם מהענינים שבאים בהיסח הדעת ("ג' באין בהיסח הדעת .. משיח מציאה ועקרב"), והיינו, שביאת המשיח היא ע"י העבודה באופן של היסח הדעת, שהו"ע בירור הניצוצות שבדברים הפכיים, עניני לעו"ז שמנגדים לקדושה, כמו עקרב, שבירורם הוא כמשל המציאה.

יג. והנה, כללות העבודה דבירור הניצוצות בזמן הגלות גורמת תענוג גדול למעלה, אלא שעיקר התענוג הוא בגמר הבירורים דוקא (כידוע דעיקר התענוג בכל דבר הוא בגמר הדבר דוקא⁶⁵), והיינו, שכאשר כל נשמות ישראל יבררו את חלקם בעולם, ויהי גמר הבירורים, ותושלם הכוונה ד"סותר (כללות ענין הגלות) על מנת לבנות"⁶⁶ — אזי יהי עיקר התענוג למעלה, ואז יהי גילוי המשיח.

אבל אעפ"כ, גם כל אחד מישראל, אפילו יחיד, כאשר יעשה כל עבודתו ויגמור כל ה"בירורים" שלו — יכול לבוא ולטעון להקב"ה: הלא פסקת בתורתך⁶⁷ שכל העולם שקול, וכל אחד ואחד יכול להכריע את כל העולם כולו, וא"כ, ע"י עבודתי, הכרעתי את כללות העולם

62) לשון הכתוב — עקב ח, טו. וראה לקו"ש ח"ב ע' 372 ואילך.
63) ראה ערכי הכינויים (לבהמ"ס סה"ד) מע' נחש.
64) ברכות ל, ב (במשנה). שם לג, א.
65) ראה לקו"ש שם ע' 375. "רשימות" ח"ז ע' 54 ואילך. וש"נ.
65) ראה סוטה ט, ב ובפרש"י: "בשעת גמר ביאה תאוות האדם מרובה".
66) לשון חז"ל — שבת לא, ב. ועוד.
67) קידושין מ, ריש ע"ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד.

לכף זכות, וצריכה להיות ביאת "משיח הפרטי" אצלי, ועי"ז —
ביאת "משיח הכללי", במהרה בימינו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "אני מאמין"].

* * *

יד. ההתבוננות בענין הנ"ל (ס"ד-ח), שירידת הנשמה בגוף בכלל
ובזמן הגלות בפרט הוא ענין של "נסיעה", יש בה תועלת נוספת —
ש"המאמין לא יחוש" ⁶⁸ משום חסרון בענינים של בני חיי ומזוני.

וכפי שרואים במוחש, שבעת הנסיעה בדרך מסתפקים במעט
מהדברים שמשתמשים בהם בבית, ואפילו גבירים גדולים, כאשר
נוסעים בדרך, אינם לוקחים עמהם את כל כלי תשמישי הבית, אלא
מסתפקים בדברים המוכרחים בלבד, בכל הפרטים.

וכמו בנוגע לשינה: בביתו — דרכו לישן ע"ג כריות של משי
וכו'; אבל בהיותו בדרך, מצד הטירחא לקחת עמו הרבה חפצים —
מטות, סדינים, כריות, וכל הריהוט של חדר המיטות — מסתדר
בלעד.

וכן בנוגע לאכילה: בביתו — דרכו לאכול כל מיני מטעמים,
ויש לו משרתים שמגישים לו את האוכל: משרת אחד עומד עם מזלג
ומגיש לו מאכלי גוש, ומשרת שני עומד עם כף ומגיש לו מאכלים
רכים; אבל בנסיעתו בדרך, שקשה לקחת עמו "מטבח שלם", כלים
בשריים וחלביים, עם מבשלים ומשרתים — מסתפק בלעד.

וכן בנוגע ללבושים: בבית יש לו כמה חליפות — לימי הקיץ
ולימי החורף, לימות החול וליום השבת, לשעות הבוקר, לשעות
הצהריים ולשעות הערב, ובכל חצי שעה מחליף את בגדיו, וכל לבושיו
מתאימים זה לזה: הגרביים לעניבה, העניבה לאף, והאף לשערות...
אבל בדרך, אי אפשר לו לקחת את כל אלה, ומסתפק בלעד.

וכאשר שואלים אותו: שמע! כיצד מתאים לך לאכול, לישון
ולהתלבש בצורה כזו פשוטה ("עפעס אָזוי פּראָסט")? — עונה:
"בבית אמנם יש לי כל, אבל עכשיו הלא אני בדרך". ואין בכך לא
פחיתות הכבוד ולא בושה, כי הכל יודעים שהוא בדרך. הדבר היחידי
שלוקח עמו בדרך הוא "פנקס-המחאות" ("טשעק-בוק"), כדי שיוכל
לרכוש כל מה שיצטרך.

וכמו כן כאשר איש ישראל מתאונן על בני חיי ומזוני — עליו לדעת שזמן הגלות אינו אלא כמו זמן "נסיעה", ובמילא אין צריך להתאונן על כך שאיננו גביר כמו "ראַקעפעלער"... כי, כפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁶⁹ ש"אצלם ישנו רק עולם אחד, אבל אצלנו ישנם שני עולמות". אצל אינו-יהודי אין יותר מעוה"ז, ולכן עוה"ז הוא "ביתו", ובמילא — "אם לא עכשיו אימתי"⁷⁰; אבל אצל בני ישראל ישנם שני עולמות, ועולם הזה אינו אלא "נסיעה" ואינו ה"בית" שלנו⁷¹, וצריך להיות "עולמך — עולם הבא — תראה בחיך"⁷².

בבית המקדש — הבית האמיתי — נוגע אמנם כל פרט, וכמו בגדי כהונה שהיו צריכים להיות "לכבוד ולתפארת"⁷³, ובודאי לא מתאים שיהי' איזה "קמט" בבגדי כהן גדול, שכן, כהן גדול בבית המקדש צריך להיות באופן ש"נשמע קולו כבואו אל הקודש"⁷⁴ ("אַלץ דאַרף קלינגען שייך"); אבל עכשיו בזמן הגלות — אין זה נוגע ("עס מאַכט ניט אויס"), ואין בכך משום פחיתות הכבוד, שהרי אין זו אלא "נסיעה".

צריכים רק את ה"טשעק-בוק" — שיהי' הענין ד"רצון יראיו יעשה"⁷⁵, שהקב"ה ימלא לא רק מה שרוצים באופן של חפץ שזהו פנימיות הרצון, אלא גם בחיצוניות הרצון⁷⁶ — בבני חיי ומזוני רויחי.

טו. ועי"ז ש"המאמין לא יחוש", מתבטלת גם העצבות שמצד הקליפה, ובאים לידי שמחה — שהרי עבודת הוי' צריכה להיות בשמחה, כמ"ש⁷⁷ "עבדו את הוי' בשמחה", ובפרט לפי שיטת הבעש"ט — שעי"ז נעשית העבודה בקלות יותר, כמ"ש⁷⁸ "וישא יעקב רגליו", "משנתבשר בשורה טובה .. נעשה קל ללכת".

אמנם, ישנם מחמירים גדולים שטוענים על כך שתובעים עתה ענין השמחה — שהרי אמרו רז"ל⁷⁹ "משנכנס אב ממעטין בשמחה".

(74) שם, לה.

(75) תהלים קמה, יט.

(76) ראה לקו"ת שה"ש כח, רע"ד. ובכ"מ.

(77) תהלים ק, ב.

(78) ויצא כט, א ובפרש"י.

(79) תענית כט, סע"א.

(69) אג"ק שלו ח"ח ע' סב. וראה לקו"ש

ח"ג ע' 806.

(70) לשון חז"ל — אבות פ"א מ"ד.

(71) ראה לקו"ד ח"ב ריד, א ואילך.

(72) ברכות יז, א.

(73) תצוה כח, ב"מ. רמב"ם הל' כלי

המקדש פ"ח ה"ד.

ובכן:

לכל לראש — עדיין נשארו כ"ד (או ל"ו) שעות לכניסת חודש אב.

ועוד זאת, גם בנוגע לחודש אב עצמו נאמר רק "ממעטין בשמחה", היינו, למעט בשמחה לגבי השמחה דחודש אדר, וכן לגבי השמחה דביאת המשיח שאז "ימלא שחוק פינו"ם⁸⁰, אבל ענין השמחה צריך להיות גם בחודש אב.

ושיעור ה"מיעוט" אפשר ללמוד ממה שסיפר פעם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁸¹ אודות אלו שלא החזיקו מהשיטה ד"עבדו את ה' בשמחה", שהיו נוהגים בשמחת תורה לשתות חלב, שע"פ דין הוא משקה המשכר⁸², ואח"כ היו צובטים את לחייהם ("קנייפן זיך די באַקן") כדי שיהיו פניהם נראים לעיני הרואים כפנים שוחקות... וכיון שמרובה מדה טובה כו'⁸³, מובן, שהשיעור ד"ממעטין בשמחה" בחודש אב יכול להיות במדה כזו — "קנייפן פון דער צווייטער זייט"...

וכאשר תהי' שמחה, הרי שמחה פורץ גדר⁸⁴, ותתבטל ההגדרה שישנה בביאת המשיח שיכול לבוא רק ב"דור שכולו זכאי" או להיפך ח"ו⁸⁵,

וכמו כן תתבטל ההגדרה ד"משנכנס אב ממעטין בשמחה", ויהפכו ימי אב אלה לימי שמחה⁸⁶.

(80) תהלים קכו, ב. וראה ברכות לא, א. א.
 (81) ראה גם תו"מ ח"א ע' 87. ח"ה ס"ע
 144. ח"ח ע' 207.
 (82) ראה יומא עו, סע"א. וש"נ. רמב"ם
 הלי' ביאת המקדש פ"א ה"ב-ג.
 (83) ראה סוטה יא, א. וש"נ.
 (84) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.
 (85) סנהדרין צח, א.
 (86) ראה זכרי' ח, יט. רמב"ם הלי' תעניות
 בסופן.